

29. 4. 2010

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vznik zástavního práva ze zákona ve vztahu k insolvenčnímu řízení

Zajišťovací instrumenty v soukromém právu jsou určeny k zajištění pohledávek věřitelů za jejich dlužníky. Opodstatnění jejich existence je ochrana věřitelů v případech, kdy se dlužník dostane do prodlení se splněním svého závazku a věřiteli tak vzniká právo uspokojit svou pohledávku prostřednictvím zajištění závazkového vztahu. Samotná povaha zajišťovacího instrumentu pak určuje, jakým způsobem se může věřitel uspokojit. Lze říci, že jak občanský tak obchodní zákoník nabízí věřitelům velkou škálu prostředků k zajištění jejich pohledávek, jako je např. smluvní pokuta, uznání závazku, ručení či v neposlední řadě samotné zástavní právo.

WEINHOLD LEGAL

Právě zástavní právo lze označit jako jeden z nejspolehlivějších nástrojů zajištění závazků. Zástavní právo má totiž věcnou povahu – zatěžuje jak věci movité tak nemovité. Ustanovení § 156 ObčZ vypočítává možné způsoby vzniku zástavního práva, mezi něž řadí uzavření písemné smlouvy, rozhodnutí soudu či správního úřadu a vznik zástavního práva ze zákona.

Zástavní právo vzniklé ze zákona se odlišuje od vzniku ostatních zástavních práv právě absencí vůle jakéhokoliv subjektu, jelikož vzniká automaticky při splnění zákonem předpokládaných podmínek. Zástavní právo vzniklé ze zákona se blíží zadržovacímu právu v tom, že zatížené věci či hodnoty má zpravidla věřitel u sebe.[1]

Občanský a obchodní zákoník v konkrétních případech vyjmenovávají věci, k nimž vzniká zástavní právo automaticky. Jedná se na příklad o vznik zástavního práva v rámci nájemního vztahu k movitým věcem nájemce, které se zřizuje ve prospěch pronajímatele dle ustanovení § 672 ObčZ, či vzniká automaticky skladovateli na skladovaných věcech dle ustanovení § 535 ObchZ, dále pak dopravci k zásilkám k zajištění jeho nároků vůči dle ustanovení § 628 ObchZ, obdobně tomu je i u zasilatele k přepravované zásilce dle ustanovení § 608 ObchZ a u banky v případě bankovního uložení věcí dle ustanovení § 707 ObchZ. Zákonné zástavní právo vzniká v okamžiku splnění zákonných předpokladů vzniku, tj. v případě nájemního vztahu vnesením věcí na předmět nájmu, či v případě skladovaných věcech a zásilkám předáním věcí zástavnímu věřiteli. Pro úplnost je vhodné poznamenat, že obchodní zákoník v jednotlivých případech stanoví, že takto zřízené zástavní právo má přednost před jinými zástavními právy.

Veškeré výše vyjmenované osoby, kterým svědčí zástavní právo ze zákona se v souladu s definicí uvedenou v ustanovení § 2 písm. g) č. [182/2006 Sb.](#), o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)[2] dostávají v případě zahájení insolvenčního řízení do postavení zajištěných věřitelů. Insolvenční zákon přiznává zajištěným věřitelům oproti ostatním nezajištěným věřitelům přednostní postavení, a to díky jejich právu být uspokojen z předmětné zástavy již během probíhajícího

insolvenčního řízení. Mezi další oprávnění, kterými zajištění věřitelé mohou disponovat, patří například udělování pokynů insolvenčnímu správci při správě předmětu zajištění a současně i při jeho zpeněžení. Nejvýraznější rozdíl mezi zajištěnými a nezajištěnými věřiteli spočívá v tom, že zajištění věřitelé mají právo být plně uspokojeni z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění.

V praxi však dochází k situacím, kdy se k jedné věci váže více zástavních práv. Zákonodárce se v insolvenčním zákoně snažil s touto situací vypořádat v ustanovení § 167 věta druhá, v níž stanoví, že pro pořadí uspokojení zajištěných pohledávek je rozhodná doba vzniku zástavního práva nebo vzniku zajištění. I tak však dochází k tzv. konkurenci zástavních práv, kdy se zjišťuje, které právo vzniklo dříve.[3] Insolvenční právo ovšem nereflektuje výše zmíněnou úpravu obchodního zákoníku, které stanoví absolutní přednost zákonného zástavního práva před ostatními zástavními právy.

Vzhledem ke skutečnosti, že zákonné zástavní právo vzniká automaticky a není zde třeba vůle ani jednoho ze zúčastněných subjektů, neregistruje se do rejstříku zástav. Věřitel, který poté zamýšlí uzavřít s dlužníkem zástavní smlouvu, nemá proto možnost ověřit, zda se k věci neváže již jiné zástavní právo. Teoreticky by si věřitel mohl zjistit, zda dané věci nehrozí vznik zákonného zástavního práva, či zda jiný subjekt nemá věc již v detenci. V praxi se to však především z časové náročnosti nejeví moc pravděpodobné. Vystává zde úvaha, zda by věřitel uzavřel jakoukoliv zástavní smlouvu s dlužníkem, pokud by mu bylo známo, že ze stejné zástavy může být uspokojen až jako druhý, což by mělo samozřejmě i dopad na výši jeho uspokojení. Jako příklad může posloužit situace, kdy dlužník má svůj majetek v pronajímaných prostorech (a tudíž na tomto majetku vzniká zákonné zástavní právo pronajímatele), který následně hodlá zatížit smluvním zástavním právem.

Může být zde předmětem diskuze, zda zákonodárce při tvorbě definice zajištěného věřitele uvážil i vznik zákonného zástavního práva a jeho případné důsledky. V tomto spojení se proto nabízí otázka, zda osoby oprávněné z titulu zákonného zástavního práva mají mít v insolvenčním řízení stejná práva jako zajištění věřitelé ze smlouvy.

Michal Beran

[Weinhold Legal, v. o. s.](#)

Charles Square Center
Karlovo náměstí 10
120 00 Praha 2

tel.: +420 225 385 333

fax: +420 225 385 444

email: wl@weinholdlegal.com

---

[1] Srov. Švestka a kol., Komentář občanského zákoníku k ustanovení § 156, str. 1098-1108, nakladatelství C. H. Beck, 2009.

[2] Ustanovení § 2 písm. g) insolvenčního zákona definuje zajištěného věřitele jako věřitele, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy.

[3] Srov. pořadím zajištěných věřitelů navzájem se zabývá T. Richter, Insolvenční právo, str. 77 - 86, nakladatelství ASPI, 2008.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Nový daňový režim ESOP v České republice od roku 2026. Posun k ekonomické realitě a mezinárodním standardům?](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [10 otázek pro ... Barboru Paclíkovou](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)